

Geandewei

KERKBLAD

Jaargang 28 - nummer 3
vrijdag 12 februari 2021
editie Leeuwarden e.o.

Foto: Willem Wilstra

Protestantse
Kerk

Kwetsbaarheid helpt om met God te verbinden

Welkom bij elkaar

Geloofsgetuige Wolter
Robert baron van Hoëvell

Kerkzegels

Column Gryt van der Galiën

Welkom bij elkaar

De kerkdienst op Omrop Fryslân, vanuit Trinitas, het gebouw van de Protestantse Gemeente Heerenveen. Uitgenodigd door haar kerkenraad is deze zondag de Doopsgezinde predikant die op inspirerende wijze voorgaat. Die aan het eind van de dienst de zegen uitspreekt in naam van de Eeuwige, van de drie-enig God én van De Barmhartige. Jood, Christen en Moslim, de zegen van eeuwen beademt ons allemaal vanuit Trinitas. In de komende weken is ook de pastor van de Rooms-katholieke parochie welkom.

Een prachtig samenspel van verschillende denominaties met allen hetzelfde doel: op zondag het Evangelie brengen, maar nu in de huiskamers van mensen. Digitale mogelijkheden worden gedeeld, zoals op meerdere plaatsen. Want niet elke gemeente is voldoende kapitaalcrachtig in dezen.

Voor mij is dit een verrassend statement in deze onregelende tijd. Dat, terwijl gemeenteleden gehouden zijn om thuis te blijven op zondag, voorgangers elkaar uitnodigen en (op)zoeken. Omdat ze 'samen' hoop en troost willen bieden via livestream en kerkelijke grenzen even minder belangrijk zijn.

Van Omrop Fryslân weten we dat er op zondag royaal wordt ingeschakeld, zelfs ver buiten Fryslân. Een uitgelezen kans om in verschillende (kerkelijke) keukens te ruiken en te proeven. Misschien zet het ons, nu juist wel meer dan anders, aan tot nadenken over geloof en kerk. U hoort het, ik ben een rasoptimist. En dat tegenover de veel gehoorde opmerking: 'Hoe komt it straks nei koroana mei ús tsjerke?'.

Misschien dwingt deze grillige tijd ons in kerkelijk landschap meer naar elkaar toe. Want immers: nergens zullen we ooit voorgoed blijven wonen, ook niet in onze eigen kerk op dorp of stad. Allemaal zijn we onderweg naar een oneindig thuis. Maar soms lijkt het of wij elkaar gemakkelijker de weg wijzen, dan dat we een eind met elkaar mee willen gaan. En toch kan dat laatste de geloofsreis zo veel lichter en zinvoller maken. Waar we als kerken bereid zijn om 'naast elkaar' op te trekken, om als echte vrienden elkaar ruimte en vrijheid te gunnen, met respect én in vol vertrouwen!

Gryt van der Galiën – Dorenbos
is gepensioneerd kerkelijk werker

Meditatie Opleven om te kunnen sterven

'Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de doden, en Christus zal over u lichten.'

Brief aan de Efeziërs 5:14

door ds. Jurgen van den Herik

De wereld zit op slot. Lockdown. En wij, slaan wij dicht? Zien wij geen hand voor ogen en hebben we het koud van binnen?

We hebben Kerst achter ons en Pasen voor ons. Hoe was Kerst eigenlijk? De hele wereld om ons heen stak er alle energie in om dat een romantisch feestje te laten zijn. Kerst, zó mooi! Lekker ook, al dat eten. En die straatprijzen en die vrolijke muziek. Fijn ook, jongetje, wat fijn: al die perfecte gezinnetjes op de tv met hun leuke kindertjes en die schat van een hond. Kerst als een feest dat zó boven de werkelijkheid van kou en eenzaamheid zich bevindt, dat wij ons eraan zouden kunnen optrekken en even zouden worden uitgetild boven het bestaande. Boven de wereld van alledag uit. Maar daarna... zakten we al snel weer terug in de kou en de mist. Opgesloten. We waren even bij dat goddelijke kind, doch nu alweer in die bekende menselijke misère.

Wat nu...

Maar wat nu... als dat kind in die misère geboren is? Wanneer een stal en een kribbe geen kwestie zijn van romantiek en straatprijs, geen staatslot, maar het wrede lot van de harde werkelijkheid waarin dit kind ter wereld kwam? En wat nu als dit kind geen vrolijk fluitend en welvarend leven gaat leiden maar te maken heeft met een bezettingsoorlog? En huilt om het lot van zijn stad?

Apostel Paulus neemt afscheid van de ouderlingen van Efeze, anoniem, naar Johann Jakob von Sandrart, 1697

En wat nu, als de kruisdood geen ongelukkig incident is, een smet op het blanke blazoen van een koene ridder zonder vrees of blaam, maar helemaal past bij de misère waarin dit kind geboren is... en sterft? Dat hij zal sterven zoals hij begon te leven? Terechtgesteld als een slaaf?

En wat nu, als Pasen niet betekent dat daarna alles weer koek en ei zou zijn, zoals daarvoor? Maar dat dit kind, dit vluchtelingenkind, - want dat is het, geboren in de modder en de kou, tussen de beesten en het uitschot - het enige is dat uit God geboren is? Eniggeboren. Dus niet de natuur en de zonsopgangen en wat niet al, allemaal mooi en prachtig, maar... geschapen, meer niet. Nee, van dit vluchtelingenkind wordt gezegd dat het het enige is dat uit God afkomstig is.

En wat nu, als Pasen betekent dat dit kind, geboren in de misère en gestorven als een slaaf, niet dood is maar *lééft*?

Bij mensen leeft als een niet-dode. In dat heel gewone leven van mensen. Dat gewone leven dat soms mooi is maar ook vaak schuurt als scherp stro en kraakt als een aftandse kribbe. Dit hele gewonerige leven van ons dat schrijnt en pijn doet.

Niet meer alleen

Dan zij wij dus voorgoed niet meer godvergeten alleen! Zo gaat dat hele gewone leven van ons niet voorgoed dicht maar voor altijd open. Zó kunnen we ontwaken. En opstaan, uit de doden, dat is: de *wereld* van de doden.

Want Paulus roept dat 'Ontwaakt en sta op' tegen die Efeziërs niet met de bedoeling: ga eerst dood en sta daarna weer op.

Nee, hij bedoelt dat hier en nu! We gaan niet opstaan uit de dood, ooit, later. We kunnen nú opstaan uit de doodse situatie waarin we 'lockdowned' zijn. Gesloten. Het niet meer zien zitten. Even boven de werkelijkheid uitgetild dachten te zijn met valse kerstromantiek. Sta op! Leef! Niet door de werkelijkheid te ontvluchten maar door daarin dit kind te leren zien.

Dat zou wat zijn! Daarom wordt er over de hele wereld gezongen: 'Zegen ons algoede, en neem ons in uw hoede'. Leer ons te leven en wen ons het voortdurende doodgaan af. We zijn er graag bij. We zijn er graag gloeiend bij!

ds. Jurgen van den Herik is predikant van de Protestantse Gemeente te Drachten

Leesrooster

Week 7, 14 t/m 20 februari

zondag	Joël 1:1-14
maandag	Joël 1:15-20
dinsdag	Joël 2:1-11
woensdag	Joël 2:12-17
donderdag	1 Petrus 2:11-17
vrijdag	1 Petrus 2:18-25
zaterdag	1 Petrus 3:1-12

Week 6, 21 t/m 27 februari

zondag	1 Petrus 3:13-22
maandag	1 Petrus 4:1-11
dinsdag	1 Petrus 4:12-19
woensdag	1 Petrus 5:1-14
donderdag	Psalm 38
vrijdag	2 Petrus 1:1-11
zaterdag	2 Petrus 1:12-21

Het Goede Leven (deel 2)

De diepere zin van het leven

In tijden van crises – zoals nu – kun je twee dingen doen: ervan wegvlugten, of dwars door de crisis heengaan. Mogelijk kom je er gelouterd uit. Toen de Volkskrantjournalist Fokke Obbema in 2017 een hartstilstand kreeg en ‘even dood’ ging drongen zich allerlei vragen aan hem op. ‘Waarom leef ik?’ ‘Wat is de zin van mijn bestaan?’ Hij besloot niet te vluchten maar naar een antwoord op zoek te gaan, en interviewde veertig mensen, wat resulteerde in het boek: ‘De zin van het leven, gesprekken over de essentie van ons bestaan.’ door ds. Peter Smilde

Het boek trof me en zette mijzelf ook aan het denken. Wat is voor mij als christen de zin van het leven? Hoe ziet ‘het goede leven’ (het jaarthema van de Protestantse Kerk) eruit in deze tijd? En wat kunnen wij van Jezus leren. Hij is immers de ‘personificatie’ van het goede leven. In de vorige *Geandewei* noemde ik vier aspecten die samenhangen met een goed en zinvol leven: 1. Zintuigen; 2. Diepere Zin; 3. Gezindheid en 4. Eigenzinnigheid.

Zin begint bij zintuigen

In de vorige *Geandewei* betoogde ik dat het goede leven begint bij het dankbaar omarmen van het goede leven dat God ons geeft. Eten, drinken, gezondheid, natuur, schoonheid, intimiteit. Het Koninkrijk dat Jezus brengt is veel aardser dan we vaak denken. Hij deelde brood uit en genas zieken. Kortom, een goed en zinvol leven begint bij je zintuigen.

Gedreven door een diepere zin

Brood is dus belangrijk, maar: je kunt niet bij brood alléén leven, zegt Jezus. Je leven moet dieper verankerd zijn. Jezus zelf werd gedreven door een diepere zin en was zelfs bereid zijn leven daarvoor te geven. Die diepere zin is: God die Hij zijn Vader noemt, door wie Hij gezonden is, van wie Hij vervuld is en met wie Hij één is. Vanuit die bron leeft Jezus, bemint Hij de mensen, offert Hij zijn leven en dient het Koninkrijk der hemelen.

Een lege en nihilistische wereld

Maar is er wel een diepere zin? Fokke Obbema laat in zijn interviews talrijke gesprekspartners aan het woord komen – vaak met een ‘wetenschappelijk’ of ‘seculier’ wereldbeeld – die daarin niet geloven. Zij geloven niet dat de kosmos en de mensheid met een doel gemaakt zijn, laat staan door de wil van God. De mens is de uitkomst van een lang proces van toevallige evolutionaire ontwikkelingen, zonder plan of doel.

Schrijfster Bregje Hofstede zegt het zo: ‘Voor mij is het leven een dunne draad die over een complete leegte loopt’. Iemand anders zegt: ‘De zin van de evolutie is het doorgeven van je genen.’ Het zijn eerlijke antwoorden, maar ik schrik wel van deze ‘harde waarheid’. Het doet me denken aan de filosoof Nietzsche die al in de negentiende eeuw verkondigde dat God dood is, maar zich tegelijk realiseerde dat we zonder God een lege en nihilistische wereld overhouden. Het recht van de sterkste blijft dan over.

Oergrond

Obbema laat ook gelovigen aan het woord. Zoals de 94-jarige Edy Korthals Altes.

Jezus werd gedreven door een diepere zin en was zelfs bereid zijn leven daarvoor te geven. Kunstwerk langs de weg naar de Olijfberg in Jeruzalem. Foto: Willem Wilstra

In de jaren tachtig was hij ambassadeur in Spanje. Zijn motto is: ‘De langste reis van het leven is de reis naar binnen’ (Hammarskjöld). Hij vindt het belangrijk dat een mens op zoek gaat naar wat hij noemt de ‘Oergrond’ van het bestaan. Er is een grotere werkelijkheid, een groter verband waar wij deel van uitmaken, een transcendentie. Het is belangrijk om je daarmee in verbinding te stellen. Hij noemt die ‘oergrond’ God. En daaruit vloeit volgens hem ook een ‘grondwet’ voort, een moreel kompas waarop een mens zich moet richten. En dat is liefde voor de medemens en liefde voor de natuur. Dat geeft het menselijke leven een diepe betekenis en is belangrijker dan een mooie auto of een goed salaris.

Kwetsbaarheid

Interessant is ook het interview met Claartje Kruijff, predikant van de Dominicuskerk in Amsterdam. Afkomstig uit een niet kerkelijk milieu werd ze als kind verdrietig van de leegte die ze ervoer en ging ze op zoek naar een ‘betekenisvol leven’.

Volgens haar ligt in deze tijd ‘de nadruk sterk op autonomie en zelfredzaamheid. Je moet het zelf goed doen, zelf alles voor elkaar boksen. Maar dat is volgens mij juist niet de essentie van het leven.’

Ze heeft ontdekt dat je meer bent dan jezelf. De (A/a)nder is je andere helft. En ze benadrukt dat kwetsbaarheid je kan helpen om verbonden te raken met God en mensen. Dat geeft het leven betekenis.

Goddelijke geest

Ook laat Obbema een soefi aan het woord, de 96-jarige oud-minister Johannes Witteveen (in 2019 overleden). Hij gelooft dat de mens ten diepste goddelijk is: ‘De goddelijke geest slaapt in de rotsen, ontwaakt in de planten, begint zich bewust te worden in de dieren en komt tot het hoogste bewustzijn in de mens.’ Die bewustwording is volgens hem de zin van het leven en maakt het leven goed.

Calvijn

Calvijn zal hem dat niet nazeggen. De mens is in de kern niet goddelijk, maar juist losgeraakt van God. Daarom heeft God uit liefde voor de wereld zijn Zoon gezonden om de breuk te herstellen. Calvijn heeft het kortste antwoord gegeven op de vraag wat de zin is van ons leven: *Soli Deo Gloria*. Ten diepste is het leven niet ‘goed’ omdat ik zo goed ben of omdat het leven altijd zo prettig is, maar omdat Hij goed is. Daarom leef ik tot zijn eer.

Wijnstok

Jezus formuleert het nog beeldender. ‘Als iemand in Mij blijft en Ik in hem, zal hij veel vrucht dragen’ (Johannes 15:5). Hij spreekt hier niet alleen over de diepere zin, de verbondenheid met onze ‘oergrond’, maar ook over de vrucht die daaruit voortkomt. Daarover gaat het volgende en laatste artikel van deze serie over zingeving: ‘gezindheid’ en ‘eigenzinnigheid’. ds. Peter Smilde is predikant van de Protestantse Gemeente te Drachten en *Geandewei*-redactielid

Geloofsgetuige

Wolter Robert baron
van Hoëvell

'Het Christendom zal de slaven vrij maken. Aan het Evangelie zullen zij eens hunne emancipatie te danken hebben!'

* 14 juli 1812, Deventer
† 10 februari 1879,
Den Haag

De wens dat christenen voorop zouden lopen bij de afschaffing van de slavernij was bij baron W.R. van Hoëvell de vader van de gedachte. Al vanaf de jaren veertig van de negentiende eeuw werd die afschaffing ook in ons land van allerlei kanten bepleit, door voormannen van het Réveil evengoed als door Jan Schenkman van 'het Nut', die in 1850 in een kinderboek de zwarte man promoveerde tot beschaafde hulp van Sint-Nicolaas. Maar verschil in beginselen bleek regelmatig een sta in de weg om samen tot actie te komen.

Er kwam meer druk toen Van Hoëvell in de Tweede Kamer kwam: gepromoveerd theoloog, opgegroeid in Delfzijl, opgeleid in Groningen, uit Nederlands-Indië teruggekomen. Als predikant in Batavia had hij toehoorders getrokken met geweldige preken, nieuwe kerken gesticht, de zending bevorderd en allerlei wetenschappelijk onderzoek op touw gezet. Hij was daar ook al gaan ijveren voor de afschaffing van de inheemse slavernij, voor verzachting van de druk van het cultuurstelsel op de Javaan en voor zaken als de vrijheid van drukpers en onderwijs aan de Javanen. In het politiek onrustige jaar 1848 kreeg hij een rel in de schoenen geschoven. Waarop hij besloot de strijd naar Nederland te verleggen.

In zijn tweedelige boek *Slaven en vrijen onder de Nederlandsche wet* uit 1854 nam hij ook de slavernij in Suriname op de korrel. Het is een mengeling van reisverslag, essay, rapportages, verhalend proza, pamflet. 'Suriname is een donkere bladzijde in de geschiedenis van Nederland en vernedert en onteert het tegenwoordige geslacht, omdat het de schandelijke erfenis zijner vaderen, de gevloekte slavernij, niet opheft en vernietigt!' Zijn verhalen en brochures kunnen gelden als voorloper van Multatuli's *Max Havelaar* (1859). De minister van Koloniën had een lastige opposant aan de parlementariër met kennis uit de eerste hand. Van Hoëvell bepleitte 'ethische politiek'. Nederland moest de welvaart uit de Koloniën niet over de ruggen van de inlanders willen verwerven, maar liever van hun ontwikkeling voordeel verwachten.

In 1859 eindigde de slavernij in de Oost en in 1863 in de West. Maar 'de geachte spreker uit Almelo' (zijn kiesdistrict) werd door Thorbecke weggepromoveerd naar de Raad van State. Zo kon Van Hoëvell zich niet meer in het publieke debat laten horen. 'Een idealist, die de ernstigste zaken nooit in het donkere, stroeve kleed van het puritanisme kon omvatten. Zijn blik werd steeds getroffen door de lichtzijde der mensen'. Harmen Jansen

Byldspraak - Willem Wilstra Wake up call - Wês wach!

Guon lêzers freegje wolris, wêrom 't ik myn stikjes yn it Frysk skriuw. No, ik wol graach myn memmetaal byhâlde en de redaksje fynt it moai, want der stiet mar sa'n bytsje Frysk yn *Geandewei*. Dêrom.

Dan oer dy Ingelske term: *Wake up call*. Lêstendeis wie der op 'e televyzje in werhelling fan it 'lêste boadskip' fan astronaut Wubbo Ockels, dat er útspriek op syn stjerbêd. It wie hiel oangripend, om't er mei ûnderfining út 'e romte wei spriek oer wat wy as skepsels op ierde nea sjoen hawwe. (*Scan de foto om it boadskip te sjen*)

Ockels is ferstoarn oan kanker op 18 maaie 2014. 'De ierde hat ek kanker' sei er en hy warskôge, dat ús mentaliteit net doocht; wy beseffe te min, dat der gjin reserve-ierde is!

Ockels neamt God net, mar dêrom kin God him wol brûke om it minskdom mei de noas op 'e feiten te drukken. Wy hawwe miljeuplannen genôch, mar as de grutte wrâldlieders it net iens wurde en oare prioriteiten stelle ... dan hat de gjalp fan Ockels foar neat west. Foar my kaam it oer as de oprop fan Jehannes de Doper yn Matheus 3:2:

'Bekear Jimme: it himelske ryk is tichteby kommen!'

De Ecolution, it syljacht dat Wubbo Ockels bouwe litten hat en yn 2010 klear wie, koe mei twa minsken betsjinne wurde. Alles wurke op elektryske systemen. Nei syn ferstjerren is it skip yn de Stichting Wadduurzaam kaam. Op Lauwerseach komt no in ynstallaasje oan board, om mei wetterstof de boel draaiende te hâlden.

Kerkzegels

Valentior Pressa - Sterker door druk

Toen in de zestiende en zeventiende eeuw na de kerkhervorming vele plaatselijke kerkverbanden werden gesticht, werd daar ook steevast het Sigilum - of Kerkzegel - geïntroduceerd. Zo'n zegel bestaat vrijwel altijd uit een rond zegelvlak, met daarin vaak een geopende Bijbel en een 'stichtelijk' randschrift. Zo heeft de Hervormde Kerk van Zwolle in juni 1623 een zegel aangenomen met de Latijnse tekst 'Scrutamini Scriptura': onderzoekt de Schriften.

door Maurice C.J. Wielenga

Oudheid

Uit teksten van het Oude Testament kunnen we opmaken dat al in de oudheid zegels werden gebruikt. Dat was vooral het geval bij de Hethieten, de Assyriërs, de Babyloniërs en de Kanaänieten. En de Egyptenaren kenden het gebruik al ten tijde van Jozef. In Genesis 38:18 staat bijvoorbeeld: 'Wat voor pand is het dat ik u geven zal?' En daarop geeft Thamar als antwoord: 'Uw zegelring'. Koning Darius verzegelt de leeuwenkuil met een zegel wanneer Daniel erin geworpen is. (Daniël 6:18) Het zegel was in die periode het belangrijkste kenmerk voor de echtheid van een document.

Later, in de Middeleeuwen, gebruiken naast de hoogste gezagsdragers als koningen en keizers ook kerkelijke autoriteiten als bisschoppen en kloosters een zegel. Toen de Hervorming in Nederland een feit was, voerden ook de nieuw ontstane plaatselijke gemeenten een zegel in voor uitgaande stukken en attestaties, om die daarmee te waarmerken. De kerken van de Hervorming ontleenden hun symbolen vaak aan Bijbelteksten, zoals de hierboven genoemde kerk van Zwolle. Het was ook een hint voor de gelovigen om de Bijbel te onderzoeken. Er zijn zelfs verenigingen opgericht die de naam Onderzoekt de Schriften droegen.

Verschil tussen katholieke en protestantse zegels

Nog steeds is er een verschil te ontdekken tussen de zegels van de Rooms-Katholieke kerk en die van protestantse gemeenten. De katholieke klooster- en kerkzegels uit de Middeleeuwen zijn vaak ellipsvormig, met in het midden de afbeelding van een heilige met zijn attributen. De protestantse kerken volstonden met een Bijbeltekst en/of een symbool, in een cirkelvorm, als zinnebeeld van Gods oneindigheid een eeuwigheid. Sommige zegels zijn eenvoudig, meestal met een Latijnse tekst of voorzien van de christelijke symbolen als het kruis of de vis (Ichtus).

De kerk van Zierikzee

Het zegel van de Hervormde Gemeente (PKN) van Zierikzee is een mooi voorbeeld van een zegel met een gedachteachtergrond. Het is namelijk een illustratie van

Psalm 92:13: 'De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, hij zal opschieten als een cederboom op de Libanon.' Als je dit zegel goed bekijkt (helaas hebben we geen groter plaatje, red.) ontdek je dat er boven de jonge boom een zware steen ligt. Het was in Bijbelse landen gebruikelijk om jonge palmbomen een last op te leggen, bijvoorbeeld een steen. Dat vertraagde de jonge palmboom aanvankelijk in de groei, maar hij kreeg daardoor wel sterke wortels.

Dat flinke wortelstelsel zorgde ervoor dat de palmboom later alsnog de hoogte in kon gaan. Het werd een stevige palmboom. Ik vind dit een aansprekende gedachte. Het kerkzegel van Zierikzee heeft dan ook als tekst: *Valentior Pressa*. Dat betekent: sterker door druk.

Ook in geestelijke zin

Er zijn genoeg situaties waarin het 'het opleggen van een last' geestelijk beschouwd kan worden. Een heel bekend voorbeeld is de doorn in het vlees, waarmee de apostel Paulus tobde. Hij zal hem elke dag pijn gedaan hebben, opdat hij niet eigenwijs zou worden en in zichzelf roemen. Hij roemde alleen in Christus. Een eigentijdser voorbeeld vind ik de het grote zangtalent Andrea Bocelli uit Italië. Hij had vlak na zijn geboorte in 1958 last van glaucoom. En toen hij als twaalfjarige met vriendjes aan het voetballen was, kreeg hij op ongelukkige wijze de bal in zijn gevoelige oog, waardoor hij geheel blind raakte. Dat was een zware steen op zijn schouders. Maar hij ontwikkelde een prachtige tenorstem, waarmee hij in de jaren die volgden beroemd zou worden. Op de slotceremonie van de Olympische Spelen in Turijn in 2006 zong hij voor een groot publiek het lied: *Because we believe*. En wellicht herinneren we ons hoe hij in maart van het afgelopen jaar uit de grote basiliek van Milaan stapte en daar het indrukwekkende *Music for Hope* zong, als ondersteuning, bemoediging en troost voor de vele Covid-19-patiënten in Lombardije. Dit lied is 48 miljoen keer gedownload.

Carlo Acutis

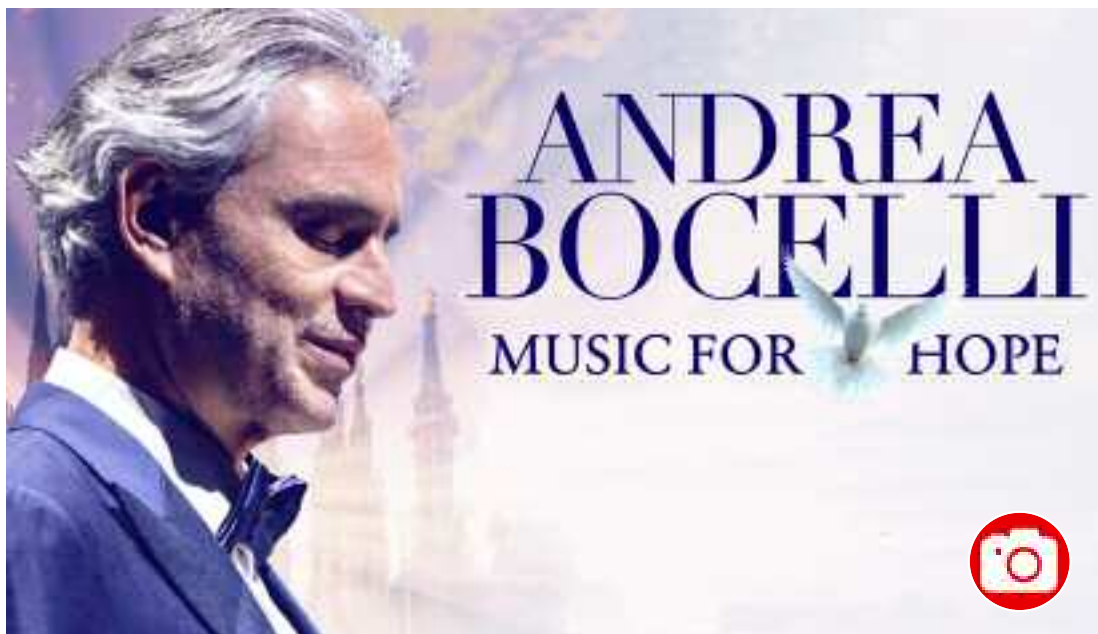
En wat te zeggen van die vrolijke, altijd lachende dierenliefhebber uit Milaan, de diepgelovige jonge Carlo Acutis? Deze intelligente jongen werd al heel vroeg door het geloof ge-

grepen. Hij was een computerfreak die al op tienjarige leeftijd begon met eigen websites en tele-uitzendingen waarin het geloof centraal stond. Zo wist hij in een mum van tijd duizenden jonge volgers te bereiken. Op zijn dagelijkse wandeling naar de mis toonde hij aandacht voor de misdeelden, bedelaars en daklozen. Hij waarschuwde in zijn uitzendingen - als twaalfjarige! - voor huwelijksontrouw en echtscheidingen.

Carlo was het ultieme voorbeeld van rechtchapenheid, een jongen van wie de liefde en genegenheid afstraalde. Maar ook Carlo had een steen op zijn schouders. Hij had de beoernde bloedziekte leukemie. Voor hij afscheid van dit leven nam, schreef hij nog een brief aan zijn volgers.

Na zijn overlijden is zijn lichaam gebalsemd. Op zijn eigen verzoek is hij bij de kathedraal van Assisi begraven. Hij ligt in een zilverkleurige schrijn, waarvan de zijkant kan worden verwijderd. Voor wie erin kijkt, is het net of de jongen met zijn forse zwarte kuif rustig ligt te slapen. Zijn leven duurde maar vijftien jaar, maar wat heeft hij in luttele jaren enorm veel gepresteerd, en is hij een voorbeeld voor tal van jongeren geworden. Op 11 oktober is hij is hij als 'patroonheilige van het internet' door Paul Franciscus I zalig verklaard.

Dorpskerkenbeweging

Creatief verbonden blijven in coronatijd

In het afgelopen jaar hebben gemeenten met veel creativiteit geprobeerd nieuwe invulling te geven aan gemeente-zijn, met online diensten en koffiemomenten via Zoom. Veel dorpskerken zijn creatief in het verbinding leggen met de gemeenteleden. *door Mark Schippers*

De afgelopen tijd sprak ik met enkele kerkenraadsleden over 'gemeenschap zijn'. In die gesprekken kwam naar voren dat het lastig is om het gevoel vast te houden dat we deel uitmaken van een geloofsgemeenschap.

We leven allemaal in onze eigen 'bubbel' en het lukt steeds minder om elkaar in het oog te houden. Alleen op sleutelmomenten, zoals bij een begrafenis, ontmoet je gemeenteleden die je lang niet hebt gezien.

Een van de ouderlingen merkte op zich wel bewuster te zijn geworden van de 'mooie, kleine ontmoetingen' bij het boodschappen doen bij de buurtsuper of het overhandigen van de bloemen van de kerk bij gemeenteleden aan de deur. „Kleine ontmoetingen om elkaar te kunnen spreken. Juist op dit soort momenten merk je dat we er voor elkaar mogen zijn.”

Bijbelteksten delen

Veel dorpskerken weten op creatieve manieren verbinding te leggen met hun eigen gemeenteleden. Zo heeft predikant Riemer Praamsma van de Protestantse Gemeente Tjalleberd - De Knipe tijdens de eerste lockdown een start gemaakt met zijn 'stille verbinding-app'.

Bij zijn intrede in 2019 had hij van veel gemeenteleden hun mobiele nummer gekregen. „Toen de eerste kerkdienst niet door kon gaan, heb ik mijn gemeenteleden gevraagd om mee te doen in een verbinding-WhatsApp-groep. Iedere ochtend krijgen zo'n tachtig gemeenteleden van mij een bijbeltekst en een gebed. Verschillende gemeenteleden reageren op deze berichten. Iedere avond wordt afgesloten met een avondsluiting.”

Het helpt om op deze manier met elkaar verbonden te blijven, ziet Praamsma. „Zo is er een kaartenactie gestart voor de ouderen in de gemeente en heeft een aantal gemeenteleden hun eigen Psalm geschreven naar aanleiding van de Bijbelteksten die in de ochtend gedeeld werden. Later heeft een van onze organisten deze op muziek gezet. We hebben ze gebruikt tijdens onze online diensten.”

Interactief online vieren

De Protestantse Gemeente Dronten heeft ervoor gekozen om het gemeente-zijn bewust vorm te geven in de kerkdienst. „Daar vind je de kracht van de gemeenschap”, aldus ds. Karolien Zwerver. „We willen geen registratie van een kerkdienst maar zetten ons in om écht online te kunnen vieren. Dit betekent dat we proberen zoveel mogelijk interactie te geven tijdens de kerkdiensten.

Gemeenteleden kunnen met verschillende apps antwoord geven op vragen die in de preek gesteld worden. Ook kunnen ze gebedspunten aanleveren.”

Daarnaast kijkt Karolien Zwerver echt uit naar de 'Bijbels-culinaire avonden.' „Gemeenteleden kunnen een box met eten kopen, en krijgen daarbij een link waarin we met elkaar een Bijbels gerecht gaan maken.

Tegelijk spreken we met elkaar door aan de hand van een aantal gespreksvragen én komt er een heerlijke maaltijd op tafel te staan.”

Ze merkt dat er veel kracht zit in het samen doen. „Dat kan dus ook op afstand wanneer je samen dezelfde dingen doet. Of het nu koken of online vieren is.”

Deel uw ervaringen

Toch leven er in veel gemeenten ook zorgen. Kunnen we de gemeenschap bij elkaar houden? Hoe zal de kerk eruit zien als corona voorbij is? Praktische voorbeelden en werkvormen vindt u op de website van de Dorpskerkenbeweging en in de facebookgroep.

*Mark Schippers is Dorpskerkenambassadeur voor Noord-Nederland en kerkelijk werker in Akkrum
bron: protestantsekerk.nl*

Persoonlijk Plekken van betekenis

Mijn kindertijd heb ik doorgebracht in een klein Fries dorp: Ee. Ik woonde met mijn ouders en zussen boven op de terp, pal tegenover de grote, oude kerk. Onder aan de terp stond nog een kerk, minder oud en ook kleiner. Als meisje van zes bekeek ik de wereld door een eenvoudige bril: ik dacht destijds dat iedereen die óp de terp woonde op zondag naar de kerk op de terp ging, en alle andere mensen uit het dorp naar de kerk onder aan de terp. Maar die voorstelling bleek te eenvoudig.

door Jolanda Tuma

Toen ik iets ouder werd begreep ik dat de ene kerk Hervormd was en de andere Gereformeerd en dat niet de woonplek in het dorp bepaalde naar welke kerk je ging, maar het lidmaatschap dat je van je ouders en voorouders had meegekregen. Bovendien ontdekte ik dat niet iederéén op zondag naar de kerk ging. Het leven bleek minder eenvoudig te zijn dan ik als meisje van zes dacht.

Gedaanteverwisseling

We zijn nu minstens veertig jaar verder en de wereld is van gedaante verwisseld. De kerken staan er nog en ook de huizen op en om de terpen zijn bewoond, maar de samenleving is totaal veranderd. Gereformeerd en Hervormd zijn opgegaan in de Protestantse Kerk in Nederland, het aantal mensen dat de kerk op zondagmorgen nog bezoekt is drastisch ingekrompen en de fulltime dominees werden parttime- of deeldominees. De hele infrastructuur van de kerk was al danig in beweging en lijkt door corona nu helemaal op losse schroeven te staan. Niets is meer wat het lijkt.

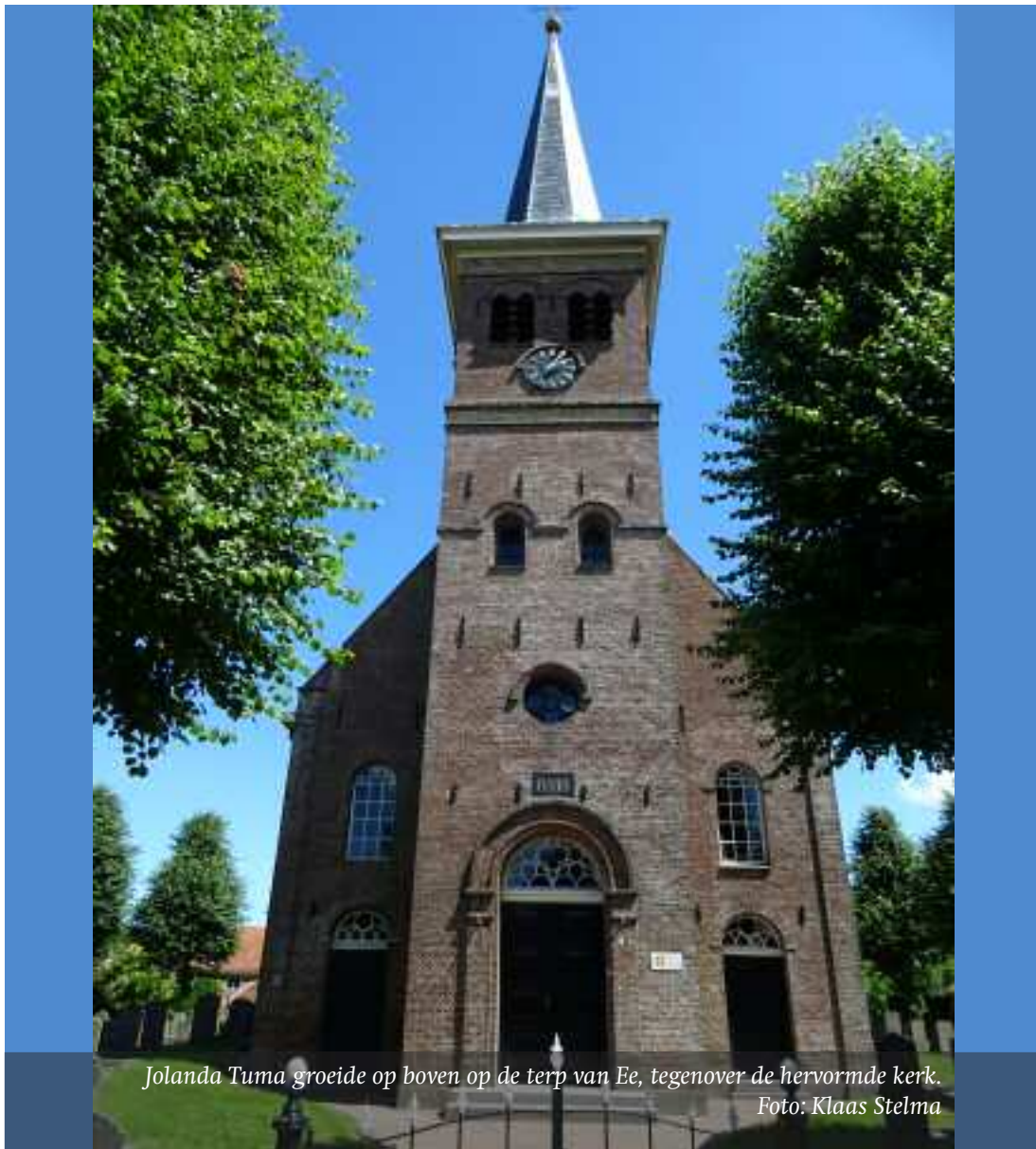
Kerkelijk werker

Na mijn kindertijd en jeugd op de terp ging ik naar de stad om te studeren. Het werd biologie in Groningen. Na studie en werk op het biologisch centrum en een aantal jaar bedrijfsleven, kwam de kerk weer nadrukkelijk in beeld. Een predikant inspireerde me om verder te studeren, nu geen biologie maar theologie. Zo gezegd, zo gedaan. En voor ik het doorhad was ik kerkelijk werker in een paar gemeenten op het Groninger platteland waar kerken niet op terpen staan maar op wierden. Nooit gedacht dat de kerk nog eens zo'n belangrijke rol in m'n leven zou spelen. Maar na een paar jaar ging het kerkelijk erf me toch behoorlijk benauwen. Als kerkelijk werker in dienst van de kerk was ik er voor de mensen die in de kaartenbak van de kerk zaten, maar niet voor hen die toevallig niét in die kaartenbak waren terechtgekomen. 'Dat is toch vreemd', dacht ik. 'Vroeg of laat loopt toch ieder mens tegen levensvragen aan? Of je nu Hervormd, Gereformeerd, Luthers, of niets van dat al bent?'

Ik keerde de kerk min of meer de rug toe en ging weer studeren, dit keer algemene geestelijke verzorging. Na die studie ging ik aan de slag als geestelijk verzorger in de psychiatrie en ouderenzorg. Een wereld vol levensvragen en crises ongeacht geloof of achtergrond.

Droom

Na verloop van tijd kwam de kerk toch weer in beeld. Als freelance pastor kwam ik terecht in een paar Groninger dorpen en groeide er een droom: dat de kerken in de dorpen een thuis zouden kunnen zijn voor alle inwoners

Jolanda Tuma groeide op boven op de terp van Ee, tegenover de hervormde kerk.

Foto: Klaas Stelma

van de dorpen, of men nu kerks is of niet, gelovig of niet. Het zijn immers allemaal mensen die zoeken naar hoop, troost en perspectief. Het project kreeg de naam 'Kerk in het Dorp'. Er waren heel wat hobbels te nemen maar uiteindelijk bleken de kerken in de dorpen plekken te zijn waar - naast de enkele kerkdiensten - allerlei andere initiatieven ontstonden rondom spiritualiteit, zingeving, kunst en muziek.

De kerken bleken plekken van betekenis te worden voor heel veel mensen, of men nu in de kerkelijke kaartenbak zat of juist wars was van het instituut kerk. Kerkgebouwen bleken ontmoetingsplekken te zijn waar levensvragen als vanzelf naar boven komen en waar ruimte is voor gesprek en zingeving, maar ook voor muziek, kunst en cultuur.

Levensvragen duiken overal op

De corona-crisis heeft alles op losse schroeven gezet, niets is meer wat het lijkt, maar als iets duidelijk is geworden in deze tijd, dan is het dat levensvragen overal opduiken. Dat we

woorden, rituelen en heilige plekken nodig hebben om het leven te hanteren. Dat we elkaar nodig hebben om het vol te houden in deze ongewisse tijd, gelovig of niet gelovig, kerks of niet kerks. Dat het leven in onze dorpen een verweven leven is, waar de grenzen en hokjes verdwijnen als het er echt op aan komt, zoals in tijden van crisis.

Plekken van betekenis

Ik droom van kerken die de deuren open zetten en plekken van betekenis worden voor alle inwoners van de dorpen. Waar ruimte is om een kaars aan te steken, waar het stil is of juist mooie muziek klinkt, waar gebeden wordt en de Bijbelse verhalen klinken of kunst ontstaat, waar je iemand kunt ontmoeten en waar levensvragen vanzelfsprekend aan de orde kunnen zijn. Waar iedereen zich thuis voelt of je nu wel of niet ooit in een kaartenbak bent beland.

Jolanda Tuma is vrijgevestigd geestelijk verzorger. Ze was ook de eerste Dorpskerkenambassadeur voor Noord-Nederland

VOLGENDE KEER in G eandewei

Als wolven op zoek
naar hun prooi

De boekenrubriek
'Aanbevolen'

Schaatsend naar het Koninkrijk

